

Odkaz:

Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. července 1989, Ministère public proti Jean-Louisi Tournierovi, věc 395/87, Recueil 1989, s. 2521¹

Klíčová slova:

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – cour d'appel Aix-en-Provence, Francie.
Hospodářská soutěž – Autorské právo – Výše poplatků – Smlouvy o vzájemném zastoupení

Předmět:

O výkladu článků 30, 59, 85 a 86 Smlouvy o EHS

Skutkové okolnosti:

ZPRÁVA K JEDNÁNÍ
předložená ve věci 395/87

I – Skutkové okolnosti a řízení

1. Účastníci v původním řízení

V původním řízení proti sobě stojí Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (Společnost hudebních autorů, skladatelů a vydavatelů, dále jen „SACEM“), která je francouzskou společností spravující autorská práva, a Jean Verney, který provozuje diskotéku „Whisky à Gogo“ v Juan-les-Pins. Řízení se týká placení poplatků za reprodukci hudebních děl J. Verneyem v jeho diskotéce. Jean Verney se domnívá, že částky vyžadované ze strany SACEM jsou nepřiměřené a neslučitelné s právem Společenství.

Úlohou SACEM je zajistit vybírání a rozdělování poplatků za autorská práva z důvodu provozování hudebních děl z jejího repertoáru. Členové SACEM jí svěžují výlučná práva na využívání svých děl od okamžiku jejich vytvoření. Podle znění členských smluv a v souladu se svými stanovami je SACEM výlučně způsobilá schvalovat či zakazovat užití hudebních děl svých členů a vybírat poplatek za příslušná autorská práva.

Repertoár SACEM neobsahuje pouze díla jejích členů, ale také díla pocházející z repertoárů zahraničních autorských společností, které jí svěřily mandát pro zastupování ve Francii prostřednictvím smluv o vzájemném zastupování. Podle znění těchto smluv se každá ze smluvních stran zavazuje, že bude na svém území uplatňovat práva členů druhé strany stejným způsobem a ve stejné míře, jak to činí u svých vlastních členů. To zejména znamená, že sazby, způsoby a prostředky vybírání a rozdělení poplatků jsou stejné. Aby se pokryly skutečné provozní náklady, každá společnost má právo odečíst si určitý procentuální podíl z částek, které vybrala ve prospěch druhé společnosti.

2. Francouzská právní úprava týkající se literárního a uměleckého vlastnictví

Podle článku 26 francouzského zákona ze dne 11. března 1957 o literárním a uměleckém vlastnictví zahrnuje právo autora na využívání díla právo provedení i právo reprodukce. Provedení je vymezeno jako „sdělování díla veřejnosti, zvláště prostřednictvím...rozšiřování jakýmkoliv způsobem“. Reprodukci se rozumí „materiální fixace díla jakýmkoliv způsobem, který umožňuje sdělovat jej veřejnosti nepřímo, zvláště mechanickým nahráváním.“

Podle ustanovení výše zmíněného zákona má autor hudebního díla právo udělit souhlas k reprodukci svého díla pro přesně určený účel a odmítnout jeho reprodukci pro jiný účel.

---

¹ Jednací jazyk: francouzština

V praxi autor postupuje svá práva reprodukce výrobci gramofonových desek či jiných zvukových nosičů pro výrobu a distribuci za účelem soukromého užívání, tj. v rámci rodiny. Po té, co od výrobce obdrží poplatek za reprodukci týkající se výhradně uvedení jeho díla na trh za účelem takového soukromého užití, má autor rovněž právo požadovat poplatek – jde o tzv. dodatkové právo mechanické reprodukce – od každého uživatele, který poté, co získá zvukový přepis, ho veřejně provozuje, například prostřednictvím rozhlasové stanice, diskotéky nebo hrací skříně instalované na veřejném místě.

3. Rozsudek Soudního dvora ve věci Basset

Slučitelnost dodatkového práva mechanické reprodukce s právem Společenství byla posuzována ve věci 402/85 (Basset v. SACEM). Ve svém rozsudku ze dne 9. dubna 1987 (Recueil, s. 1747) Soudní dvůr stanovil, že články 30 a 36 Smlouvy o EHS musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání použití vnitrostátní právní úpravy, která umožňuje vnitrostátní společnosti spravující autorská práva vybírat poplatek nazvaný „dodatkový poplatek za mechanickou reprodukci“. Nicméně co se týče článku 86 Smlouvy, Soudní dvůr usoudil, že se nevylučuje možnost, že by výše poplatku nebo souhrnná výše poplatků stanovených společností spravující autorská práva byla taková, že by spadala do působnosti článku 86 Smlouvy. Ve věci Basset vnitrostátní soud konstatoval, že SACEM musí být považována za podnik zaujímající dominantní postavení na společném trhu. Podle Soudního dvora by chování tohoto podniku bylo v rozporu s článkem 86, pokud by se dopustil nekalého jednání, zejména tím, že by vynucoval nerovné podmínky.

4. Poplatky vyžadované ze strany SACEM

Vztahy mezi SACEM a jednotlivými diskotékami se řídí typovou smlouvou, která se nazývá „obecná smlouva o zastoupení“. Tato smlouva uděluje provozovateli diskotéky právo vybírat si během stanovené doby z celého repertoáru SACEM, tj. jejího vlastního repertoáru a repertoárů jejích zahraničních partnerů, které SACEM zastupuje ve Francii, současná či budoucí díla, které užívá nebo bude užívat. Jako kompenzaci SACEM vybírá od diskoték poplatek za autorské právo stanovený ve formě procentuálního podílu z celkových příjmů z provozu diskotéky, což zahrnuje konzumaci, vstupné, služby a DPH. Obvyklá výše poplatku je 8,25 %, což zahrnuje poplatek za veřejné provozování (6,6 %) a poplatek za mechanickou reprodukci (1,65 %). Nicméně i když 8,25 % je obvyklá výše poplatku, mnoho diskoték v praxi využívá slev různého druhu, například z důvodu příslušnosti k obchodní organizaci, se kterou SACEM uzavřela dohodu o poskytování určitých nástrojů pro vybírání poplatků, nebo z toho důvodu, že jí poskytují účetní výkazy, které jí umožňují ověřit příjmy.

5. Skutečnosti předcházející sporu v původním řízení

V březnu 1984 podal J. Verney u vrchního vyšetřujícího soudce v Grasse stížnost obsahující i občanskoprávní požadavek na náhradu škody z důvodu odmítní prodeje, nuceného prodeje a podmíněného prodeje či poskytování služeb, diskriminačního jednání a nezákonného jednání v oblasti cen ve smyslu dvou nařízení ze dne 30. června 1945 a článku 419 trestního zákona (Code pénal). Jean Verney tvrdí, že ho SACEM nutí platit nepřiměřené, nespravedlivé či nepřislušné poplatky za provozování chráněných hudebních děl v jeho diskotéce. Vyšetřující soudce usoudil, že tvrzení J. Verneye nezakládají důvod pro trestní řízení, a dne 18. prosince 1985 vydal nařízení o zastavení vyšetřování. Na základě odvolání J. Verneye zrušil chambre d'accusation (senát pro přípravné trestní řízení) odvolacího soudu v Aix-en-Provence rozsudkem ze dne 22. října 1986 výše zmíněné nařízení o zastavení vyšetřování a nařídil doplnit informace za účelem zahájení trestního řízení proti řediteli SACEM, jeho účasti v občanskoprávním sporu a doplnění spisu. Jean Verney před vyšetřujícím senátem opětovně uvedl svá tvrzení vůči SACEM, zejména tvrzení týkající se toho, že tato společnost vybírá

jednotný poplatek za veškerý repertoár na světě a odmítá stanovit sazbu za jednotlivé skupiny repertoáru, a že výše jejich poplatků má diskriminační a nekalý charakter. Dále požádal, aby byly Soudnímu dvoru položeny některé předběžné otázky. Chambre d'accusation vyhověl této žádosti v prosinci 1987. Posléze dne 19. února 1988 byl Jean-Louis Tournier, ředitel SACEM, obviněn, především proto, aby mu bylo umožněno předložit vyjádření před Soudním dvorem.

6. Předběžné otázky

Rozsudkem ze dne 2. prosince 1987 cour d'appel v Aix-en-Provence přerušil řízení a předložil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- 1) Je výše poplatku či kumulovaných poplatků stanovených ze strany SACEM, která zaujímá dominantní postavení na podstatné části společného trhu a ve Francii je faktickým monopolem pro správu autorských práv a vybírání poplatků, které s nimi souvisejí, slučitelná s ustanoveními článku 86 Římské smlouvy, nebo naopak představuje nekalé a omezující jednání z důvodu vynucování nerovných a smluvně neupravitelných podmínek?
- 2) Představuje organizace faktického monopolu prostřednictvím souboru smluv o vzájemném zastoupení ve většině zemí Společenství, která umožňuje podniku spravujícímu autorská práva, z nichž vybírá poplatky na území členského státu, aby svévolným a diskriminujícím způsobem stanovil výši poplatků tak, že zabrání uživatelům v možnosti vybrat si díla zahraničních autorů bez povinnosti zaplatit poplatek za repertoár kontrolovaný společností spravující autorská práva v dotčeném členském státě, jednání ve vzájemné shodě neslučitelné s ustanoveními čl. 85 odst. 1 Římské smlouvy, což ve svém důsledku vede ke zneužití dominantního postavení ve smyslu článku 86 této smlouvy?
- 3) Má být článek 86 Římské smlouvy vykládán v tom smyslu, že za „nerovnou obchodní podmínku“ je považována skutečnost, když podnik spravující autorská práva a vybírající poplatky za ně, který zaujímá dominantní postavení na podstatné části společného trhu a který je prostřednictvím smluv o vzájemném zastoupení spojen s podobnými podniky v jiných zemích EHS, stanoví základ pro výpočet a výši poplatku, který je několikrát vyšší než poplatek vybíraný všemi společnostmi spravujícími autorská práva v členských zemích EHS, bez objektivně ospravedlnitelného důvodu a bez návaznosti na částky přerozdělené autorům, takže poplatek je nepřiměřený vzhledem k ekonomické hodnotě poskytnuté služby?
- 4) Lze mít za to, že účelem nebo alespoň důsledkem odmítání přístupu uživatelů zvukových nahrávek ze strany společnosti autorů a vydavatelů ve faktickém monopolním postavení na území jednoho členského státu výhradně k zahraničnímu repertoáru, který zastupuje, čímž rozděluje daný trh, je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1?
- 5) Vzhledem ke skutečnosti, že Soudní dvůr již rozhodl, že zpřístupnění gramofonové desky nebo knihy veřejnosti je neoddelitelné od oběhu fyzického nosiče díla, což má za následek vyčerpání práva na poplatek, a navzdory zaplacení ceny gramofonové desky ze strany kupce ve prospěch vydavatele desky, ve které je zahrnut poplatek za užití díla, je použití vnitrostátní právní úpravy, která považuje reprodukci prostřednictvím zvukové nahrávky za protiprávní, pokud nejsou zaplacení vnitrostátnímu podniku spravujícímu autorská práva, který zaujímá faktické monopolní postavení, poplatky za veřejné provozování, které tento podnik stanoví, slučitelné s články 30 a 59 Smlouvy, pokud jsou tyto poplatky protiprávní a diskriminující a pokud jejich výše není stanovena

samými autory a/nebo by nebyla taková, s níž by mohly souhlasit přímo zahraniční společnosti spravující autorská práva, které je zastupují?

Ve svém předkládacím rozsudku vnitrostátní soud uvedl, že podle J. Verneye může být výše poplatku 8,25 % z obratu provozovatele, kterou vyžaduje SACEM, považována za protiprávní v porovnání s mnohem nižšími poplatky uplatňovanými v zahraničí a v porovnání s ekonomickou hodnotou poskytnuté služby. Dále vnitrostátní soud konstatuje, že SACEM zaujímá dominantní postavení, že její činnost se uskutečňuje na celém území Francie, které představuje podstatnou část společného trhu a že dotčené chování může mít dopad na obchod mezi členskými státy. Za těchto podmínek konstatuje, že je namístě vyhovět žádosti J. Verneye a předložit věc Soudnímu dvoru.

7. Řízení

Předkládací rozsudek byl zapsán v rejstříku Soudního dvora dne 23. prosince 1987.

Podle článku 20 Protokolu o statutu Soudního dvora EHS předložili písemná vyjádření J. Verney, žalobce v původním řízení, zastoupený Jeanem-Claudem Fourgouxem, advokátem se sídlem v Paříži a Alma Paffenholz-Bompartem, advokátem se sídlem v Grasse; J.-L. Tournier, žalovaný v původním řízení, zastoupený Olivierem Carmetem, advokátem se sídlem v Paříži; vláda Francouzské republiky, zastoupená Marcem Giacominiem a Régisem de Gouttesem, jako zmocněnci; vláda Řecké republiky, zastoupená Spyrosem Zissimopoulosem, Georgiosem Crippaem, Yannošem Kranidiotisem a Elli-Markella Mamouna, jako zmocněnci; vláda Italské republiky, zastoupená Ivo M. Bragugliem, státním zástupcem; a Komise Evropských společenství, zastoupená svými právními poradci Giulianem Marencem a Idou Langermann, jako zmocněnci.

Po vyslechnutí soudce zpravodaje a stanoviska generálního advokáta rozhodl Soudní dvůr o zahájení ústní části řízení bez dokazování. Nicméně Soudní dvůr vyzval Komisi, aby mu poskytla určité dokumenty a Komise této žádosti vyhověla ve stanovené lhůtě.

II – Shrnutí písemných vyjádření předložených Soudnímu dvoru

1. Obecná vyjádření

Vláda Francouzské republiky a J.-L. Tournier úvodem tvrdí, že otázky se zdají být neobratně formulovány, jelikož obsahují formulace a věcné kvalifikace, které ještě nebyly prokázány před soudem v původním řízení. Z valné části představují vlastní předmět sporu.

Komise nicméně tvrdí, že v každém případě je dominantní postavení SACEM, které vyplývá z koncentrace všech individuálních autorských práv v jedněch rukách, fakticky nepopíratelné.

Konečně podle J.-L. Tourniera je předložení předběžných otázek Soudnímu dvoru nepřipustné, protože tyto otázky nepředstavují pro řízení před vnitrostátním soudem žádný užitek a jsou naprosto irelevantní. V tomto ohledu odkazuje zejména na rozsudek Soudního dvora ze dne 16. června 1981 (Salonia, 126/80, Recueil, s. 1563).

2. Ke zneužití dominantního postavení

Vyjádření o zneužití dominantního postavení mohou být rozdělena do dvou skupin. Některá vyjádření se soustřeďují na parametry umožňující vnitrostátnímu soudu stanovit, zda sazby stanovené ze strany SACEM představují zneužití dominantního postavení. Jiná vyjádření se spíše zabývají otázkou, zda se SACEM dopouští jiných forem zneužití dominantního postavení, než je stanovení nepřiměřené výše poplatků.

a) Parametry

Podle *J. Verneye* vyplývá svévolná a nespravedlivá povaha výše poplatků vyžadovaných ze strany SACEM z následujících faktorů:

- výše poplatků uplatňovaná v ostatních členských státech je značně nižší než ve Francii. V rámci vnitrostátních řízení a vyšetřování zahájeného Komisí Evropských společenství se SACEM snažila zamíchat karty tím, že předložila nepřesné a podhodnocené číselné údaje a tvrdila, že „francouzský“ poplatek je zcela v rámci evropského průměru. Nicméně provozovatelé diskoték mají k dispozici číselné údaje, které ukazují, že sazba uplatňovaná ve Francii ústí v poplatky, které jsou mnohonásobně vyšší než poplatky vyžadované v ostatních členských státech;
- sazby uplatňované vůči diskotékám nemají žádnou souvislost se sazbami vyjednanými s jinými uživateli hudby, které mají silnější postavení, jako jsou televize a rozhlas. Navíc existuje značný rozdíl mezi částkami skutečně zaplacenými jednotlivými diskotékami, aniž by tento rozdíl mohl být vysvětlen protislužbami poskytnutými ve prospěch SACEM privilegovanými diskotékami;
- požadované poplatky nemají žádnou souvislost s částkami rozdělovanými mezi autory. V rámci rozdělování poplatků SACEM přerozděluje značné částky ve prospěch vydavatelů; navíc si sama ponechává značně velké částky, které nejsou přerozdělovány ani autorům, ani vydavatelům. Částky vyplácené autorům jsou proto velmi skromné. Navíc přerozdělování nijak neodpovídá četnosti používání chráněných děl v diskotékách, jelikož kontroly prováděné ze strany SACEM prostřednictvím „průzkumů“ jsou naprosto nedostatečné.

Podle *J. Verneye* má stanovení tarifu svévolnou povahu rovněž z toho důvodu, že základ pro výpočet výše poplatku, tj. celkové příjmy diskotéky včetně DPH, nemá žádnou souvislost s chráněnými hudebními díly, která jsou užívána dotčeným zařízením.

J. -L. Tournier především tvrdí, že použití článku 86 Smlouvy naráží na určité potíže. Ačkoliv Soudní dvůr stanovil určitá kritéria umožňují určit nespravedlivou cenu, *J.-L. Tournier* shledává, že je obtížné stanovit, jakým způsobem by tato kritéria, tj. výše ziskového rozpětí a vstupní ceny spolu s cenami uplatňovanými u konkurenčních produktů, mohla být uplatněna v případě hudebních děl.

Dále se *J.-L. Tournier* zabývá hlavní námitkou provozovatelů diskoték, tj. rozdílností poplatků v členských státech. Jedná se o zcela relativní rozdílnost. Ačkoliv jsou výše poplatků v EHS rozdílné, poplatky požadované ze strany SACEM jsou srovnatelné s poplatky v Itálii a Belgii. I když by se připustilo, že existuje určitá rozdílnost, dala by se vysvětlit objektivními důvody typickými pro každý jednotlivý stát, například:

- obecnou úroveň ochrany autorů v daném státě: Francie tradičně poskytuje autorům vysokou úroveň ochrany;
- platnými právními pojetími: pouze Francie a Belgie uznávají dodatkové právo mechanické reprodukce;
- výši cen uplatňovaných provozovateli diskoték: pokud jsou zákazníci připraveni platit více, je zřejmé, že poplatek placený ve prospěch SACEM může být vyšší než poplatek placený v zemích s nízkými cenami;
- obvyklými způsoby vybírání poplatků: společnost spravující autorská práva může například zdůrazňovat vybírání poplatků pouze u určitých kategorií uživatelů.

J.-L. Tournier se domnívá, že zohlednění rozdílnosti poplatků by vedlo k nepřijatelným důsledkům. Pokud by se totiž připustilo, že nejvyšší poplatek je nekalým jednáním a nejnižší

poplatek je protiprávní, vedlo by to k „harmonizaci směrem dolů“, jejímiž oběťmi by byli autoři.

Co se týče kritérií, která jsou v projednávané věci relevantní, je zapotřebí zohlednit důležitost hudby pro dotčeného provozovatele, význam poplatku za hudbu ve vztahu k ostatním nákladům provozovatele, výši poplatku vyžadovaného společností spravující autorská práva od ostatních uživatelů jejího repertoáru v porovnání s důležitostí, kterou pro ně představuje využití hudby, výši poplatků vybíraných v daném státě jinými tvůrci než autory hudebních děl a tradici, zvláště právní, dotčeného státu. Pomocí těchto kritérií J.-L. Tournier následně poukazuje na to, že poplatek vyžadovaný od diskoték ve Francii je naprosto přiměřený vzhledem k ekonomické hodnotě služby poskytované ze strany SACEM.

Co se týče přerozdělování částek vybraných od provozovatelů diskoték, J.-L. Tournier tvrdí, že SACEM doplácí veškeré vybrané částky po odečtení nákladů na správu, které v případě diskoték dosahují výše 33,31 % z objemu vybraných částek. Nicméně aby mohla provést přerozdělení, musí mít SACEM k dispozici dokumenty, které jí umožní určit oprávněné osoby v souvislosti s provozem díla. Takto může u přerozdělení dojít ke zpoždění, někdy i značnému. Po deseti letech jsou poplatky, které nemohly být přerozděleny, použity na financování nákladů na správu. To má za následek odpovídající snížení odpočtů z vybraných částek pro tento účel a zvýšení částek rozdělených mezi autory.

Ve svých vyjádřeních předkládají *italská, řecká a francouzská vláda* argumenty, které jsou stejné jako argumenty J.-L. Tourniera. Odkazují na nemožnost stanovit vstupní cenu a ziskové rozpětí v případě duševního díla, jako je dílo hudební, což znemožňuje použití nejužitečnějšího kritéria. V témže duchu zdůrazňují, že služba poskytovaná provozovatelům diskoték ze strany SACEM je značné hodnoty, jelikož hudba je smyslem diskoték. Vláda Francouzské republiky z toho vyvozuje, že výše poplatků musí být považována za nepřiměřenou pouze tehdy, pokud příslušné výdaje v provozním účetnictví diskoték překročí procentuální podíl považovaný za obvyklý, což se v projednávaném případě nestalo.

Co se týče porovnání sazeb uplatňovaných v jednotlivých zemích, všechny tři vlády se domnívají, že takovéto porovnání nemůže představovat platné kritérium. Výše poplatků ve skutečnosti závisí na situaci v dotčeném členském státě a zvláště na metodách vybírání poplatků, zvycích, vkusu a tradici. V tomto ohledu vláda Francouzské republiky tvrdí, že neexistuje důkaz, že výše poplatku ve Francii, která odpovídá dlouhé tradici ochrany duševního vlastnictví, brání v rozvoji činnosti diskoték. Upřesňuje, že uplatňovaná výše poplatku úzce „souvisí“ s částkami přerozdělovanými autorům. Procentní podíl ve výši 33,31 % odečítaný z celkové výše přijatých částek odpovídá důležitosti dotčeného repertoáru a nutným krokům, které se musí provést vzhledem k vybírání poplatků od velkého počtu uživatelů rozptýlených na velkém území.

Konečně vláda Italské republiky vyjadřuje určité pochyby ohledně použitelnosti článku 86 Smlouvy v projednávaném případě. Podle ní organizace spravující autorská práva neprovozují obchodní činnost.

Komise v zásadě uznává problémy uvedené J.-L. Tournierem a vládami, co se týče možných parametrů pro prokázání eventuálního zneužití dominantního postavení ze strany SACEM. Nicméně není toho názoru, že kvůli těmto problémům by se kritéria stala naprosto nepoužitelná. Komise souhlasí s tím, že nespravedlivá povaha poplatků vybíraných společností spravující autorská práva nemůže být prokázána porovnáním vstupní ceny a poplatku. Srovnání s poplatky uplatňovanými v jiných členských státech je nicméně naprosto relevantní. Pro provedení platného srovnání je zapotřebí zohlednit typové diskotéky a simulovat jejich provozní výsledky, aby se co nejvíce podobaly realitě. Tímto způsobem se

odstraní faktory, které na první pohled srovnání znesnadňují, jako je rozdílnost v právních předpisech a různorodost metod vybírání poplatků. Komise provedla takovéto srovnání v rámci vyšetřování, které podnikla ve francouzských diskotékách ohledně poplatků vybíraných ze strany SACEM. Pokud se po provedení srovnání na jednotném základě prokáže, že poplatek je ve Francii několikrát vyšší než v ostatních členských státech, tento poplatek může být považován za nespravedlivý. Navíc se Komise domnívá, že pro stanovení nepřiměřené povahy poplatků může být relevantní i srovnání s poplatky uplatňovanými pro jiné formy provozování hudby. Nicméně v takovémto případě by bylo zapotřebí zohlednit důležitost hudby v dotyčné formě provozování; bylo by například důležité posoudit, jaká část příjmů provozovatele má souvislost s hudbou.

Co se týče otázky přerozdělování, Komise podotýká, že problém vztahů mezi SACEM a autory, resp. mezi náklady SACEM a čistými odměnami autorů je problémem lišícím se od problému eventuálního zneužití dominantního postavení ze strany SACEM vůči provozovatelům diskoték. Nicméně není vyloučeno, že zvýšení administrativních výdajů je ukazatelem plýtvání a špatného řízení, které může podpořit existenci nepřiměřené povahy poplatku.

b) Jiné formy zneužití

J. Verney rovněž vyčítá SACEM, že uplatňuje stejnou sazbu pro veškerý svůj repertoár. Provozovatelé diskoték musí takto platit za veškerý repertoár, i když z 90 % využívají anglosaskou hudbu. SACEM nicméně odmítá udělovat zvláštní povolení pro podskupinu či několik podskupin odpovídající repertoáru, který je provozovateli diskoték využíván nejvíce. Navíc *J. Verney* podotýká, že se ukázalo, že přímé vztahy mezi provozovateli diskoték a zahraničními společnostmi spravujícími autorská práva za účelem dosažení lepších ekonomických podmínek jsou nemožné: tyto společnosti jednoduše odkázaly dotyčné provozovatele diskoték na SACEM.

Vláda Francouzské republiky tvrdí, že uložení jednotného poplatku za používání děl autorů ve vlastním repertoáru SACEM a v cizích repertoárech je odůvodněno potížemi a značnými dodatečnými náklady na kontrolu, které by byly způsobeny diversifikací sazebníků v důsledku rozdělení repertoáru do různých podskupin. Dále tato vláda podotýká, že zahraniční společnosti neudělují licence přímo uživatelům z jiných zemí pouze z důvodu nákladů a efektivnosti. Zcela jistě nepostupují tímto způsobem v důsledku předchozích pokynů SACEM.

Podle *Komise* by skutečnost, že ostatní společnosti odmítají udělovat licence pro svůj repertoár přímo, vyplývala ze zneužití dominantního postavení ze strany SACEM pouze v případě jednání ve vzájemné shodě mezi SACEM a ostatními společnostmi spravujícími autorská práva. Nicméně v projednávaném případě se zdá, že odmítání pouze souvisí se zájmy těchto společností a že se neřídí jednáním ve vzájemné shodě. Co se týče problému schvalování „podskupin“, *Komise* podotýká, že takovéto schvalování by nezpůsobilo, že by poplatek ve prospěch SACEM byl nižší. Ve skutečnosti dohody mezi společnostmi spravujícími autorská práva vyžadují stejný přístup k členům zahraniční společnosti jako k členům místní společnosti.

3. Ke smlouvám o vzájemném zastoupení

J. Verney vytýká jak SACEM, tak jiným společnostem spravujícím autorská práva, že si rozdělily trh, což znemožnilo provozovatelům diskoték obracet se pro světový repertoár nebo jeho část na společnost spravující autorská práva, jejíž sazby jsou přiměřenější. Ve skutečnosti síť smluv o vzájemném zastoupení ústí ve faktický monopol SACEM pro správu autorských práv na francouzském území.

J.-L. Tournier tvrdí, že jsou to samotní provozovatelé diskoték, kteří těží ze systému smluv o vzájemném zastoupení. Smlouvy provozovatelů diskoték se SACEM jim poskytují možnost vybrat si z velmi širokého repertoáru díla, která potřebují, aby uspokojili své zákazníky. Pokud by zahraniční společnost spravující autorská práva neuzavřela se SACEM smlouvu o vzájemném zastoupení, musela by sama zajistit správu svého repertoáru ve Francii, což je téměř neproveditelný a velmi nákladný úkol. Takováto správa by mohla vyústit v poplatky od provozovatelů diskoték, které by byly vyšší než ty, jež jsou placeny ve prospěch SACEM. Podle *J.-L. Tourniera* mají provozovatelé se sídlem v určitém členském státě účinnou možnost přímého přístupu k zahraničním repertoárům, avšak přímé spojení mezi provozovateli a zahraničními společnostmi způsobuje tak obtížné a neschůdné podmínky vybírání a kontroly poplatků jak pro provozovatele, tak i pro zahraniční společnosti, že tyto společnosti upřednostňují nepřímou správu ze strany SACEM. Za těchto podmínek nelze v žádném případě usuzovat, že chování společností spravujících autorská práva představuje dohody nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu článku 85 Smlouvy.

Vlády Italské a Francouzské republiky a Komise podporují argumenty *J.-L. Tourniera*. Podle jejich názoru smlouvy o vzájemném zastoupení přispívají k racionální a efektivní kontrole užívání hudebních děl a k rychlejšímu a méně nákladnému vybírání poplatků. Je evidentní, že zahraniční společnosti spravující autorská práva neudělují povolení přímo uživatelům, protože jejich udělování a kontrola jejich použití činí jejich využívání nerentabilním. Územní organizace vybírání poplatků za autorská práva je v zájmu jak všech společností, tak všech uživatelů.

Komise ještě dodává, že na její žádost společnosti spravující autorská práva zrušily na začátku sedmdesátých let dvacátého století klauzuli o výlučnosti, která byla tradičně obsažena ve smlouvách o vzájemném zastoupení. Nicméně skutková situace se nezměnila. Společnosti spravující autorská práva nadále svěřují ochranu práv svých členů na cizím území jediné vnitrostátní společnosti. Tento postup lze nicméně vysvětlit zájmem společností, aby si zajistily účinnou správu, nikoliv jednáním ve vzájemné shodě.

4. K článkům 30 a 59 Smlouvy

Podle *J. Verneye*, jakmile se autorské právo stalo tržním statkem, spadá vnitrostátní právní úprava určená k zajištění ochranného statusu tomuto právu a její používání vnitrostátními soudy do působnosti ustanovení článku 30 Smlouvy, co se týče samotného autorského práva, a do působnosti článku 59, co se týče poskytování služeb společnostmi spravujícími autorská práva.

J.-L. Tournier tvrdí, že francouzská úprava nespadá do působnosti článků 30 a 59 Smlouvy. Sporný poplatek není vyžadován vzhledem k pohybu zvukové nahrávky nebo jejímu eventuálnímu překročení hranice, ale představuje základ pro užívání při veřejném provozování. Vybírání poplatku neovlivňuje přímo ani nepřímo obchod mezi členskými státy. Samotný Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 9. dubna 1987 (výše uvedený rozsudek *Basset*) upřesnil, že poplatek, který je součástí odměny za autorská práva při veřejném provozování nahraného hudebního díla, nespadá mezi opatření s rovnocenným účinkem zakázaná článkem 30 Smlouvy.

Vlády Řecké, Italské a Francouzské republiky a Komise rovněž tvrdí, že články 30 a 59 nejsou použitelné. Komise a vláda Francouzské republiky dodávají, že ve své otázce vnitrostátní soud nesprávně uvádí teorii vyčerpání práv. Předmětem této teorie je zabránění tomu, aby majitel práva mohl díky územní odlišnosti vnitrostátních právních úprav těžit vícenásobným způsobem ze zisku z jednoho a téhož prodeje předmětu, ve kterém je vtěleno jeho tvůrčí úsilí. Nicméně v projednávaném případě se nejedná o prodej, ale o opakující se událost – veřejné

provozování. Odpovídající právo se nevyčerpává, jak vyplývá z rozsudku ze dne 18. března 1980 (Coditel I, 62/79, Recueil, s. 881) a z rozsudku ve zmíněném případě Basset.

5. Odpovědi navržené Komisí

Ve světle předchozích úvah Komise Soudnímu dvoru navrhuje, aby na otázky předložené vnitrostátním soudem odpověděl následovně:

- 1) Článek 86 Smlouvy musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že společnost spravující autorská práva v dominantním postavení na podstatné části společného trhu vyžaduje poplatky, které jsou mnohonásobně vyšší než poplatky uplatňované jinými společnostmi ostatních členských států, bez objektivně ospravedlnitelného důvodu, může představovat nerovnou obchodní podmínku.
- 2) Článek 85 musí být vykládán v tom smyslu, že nezakazuje jako takové dohody mezi dvěma společnostmi spravujícími autorská práva za účelem vzájemné ochrany jejich repertoárů na území druhé společnosti, ale že zakazuje klauzuli o výlučnosti nebo jednání ve vzájemné shodě zakazující zmocňující společnosti, aby udělovala licence pro svůj repertoár na území druhé společnosti buď přímo, nebo prostřednictvím jiné společnosti. Takovéto jednání ve vzájemné shodě nicméně nemůže být vyvozeno z pouhého odmítní zahraničních společností přímo udělit licenci pro svůj repertoár na území Francie.
- 3) Článek 86 musí být vykládán v tom smyslu, že ze strany společnosti spravující autorská práva nepředstavuje skutečnost, že ostatní společnosti odmítají přímo udělovat licenci pro svůj repertoár na území této společnosti, zneužití dominantního postavení.
- 4) Článek 86 musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že společnost spravující autorská práva uděluje obecnou licenci pro repertoár, který spravuje, nepředstavuje zneužití dominantního postavení.
- 5) Články 30 a 59 musí být vykládány v tom smyslu, že nezakazují vnitrostátní právní úpravu, která za porušení autorského práva považuje veřejné provozování hudebních děl na zvukových nosičích bez zaplacení poplatků, i když za tyto nosiče již byly autoru zaplaceny poplatky v rámci práva mechanické reprodukce. Protiprávní či diskriminující povaha poplatků nebo jiných druhů výkonu autorského práva, která nevyplývá z právní úpravy, ale z jednání autorů či společností, kterým tyto autoři svěřují správu svých práv, musí být posuzována ve světle pravidel hospodářské soutěže použitelných na podniky, tj. článků 85 a 86 Smlouvy.

Právní otázky:

¹ Rozsudkem ze dne 2. prosince 1987, který byl Soudnímu dvoru doručen dne 23. prosince 1987, položil cour d'appel v Aix-en-Provence podle článku 177 Smlouvy o EHS několik předběžných otázek týkajících se výkladu článků 30, 59, 85 a 86 této smlouvy, aby se posoudila slučitelnost obchodních podmínek uložených uživatelům vnitrostátní společností spravující autorská práva autorů, skladatelů a vydavatelů hudby s těmito ustanoveními.

² Tyto otázky vyvstaly v rámci trestního řízení zahájeného proti Jeanu-Louisi Tournierovi, řediteli Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (dále jen „SACEM“), která je francouzskou společností spravující autorská práva v hudební oblasti, na základě stížnosti provozovatele diskotéky v Juan-les-Pins, který je též účastníkem v občanskoprávním řízení a který vytýká SACEM, že ho nutí platit nepřiměřené, nespravedlivé či nepřislušné poplatky za provozování chráněných

hudebních děl v jeho zařízení a tím se dopouští určitých porušení práva sankcionovaných francouzskou trestní právní úpravou.

³ Vyšetřující soudce v Grasse, který rozhodoval o této stížnosti, vydal usnesení o zastavení vyšetřování, ale chambre d'accusation (senát pro přípravné trestní řízení) cour d'appel v Aix-en-Provence toto usnesení zrušil. Nařídil doplnit informace, zejména s ohledem na zahájení trestního řízení proti řediteli SACEM. Během následných jednání účastník v občanskoprávním řízení požádal senát, aby Soudnímu dvoru předložil předběžné otázky z toho důvodu, že výše poplatku vyžadovaného ze strany SACEM by měla být posouzena z pohledu ustanovení Smlouvy o EHS v oblasti hospodářské soutěže.

⁴ Stížnosti vznesené účastníkem v občanskoprávním řízení se týkají obecného chování SACEM vůči provozovatelům diskoték ve Francii. V tomto ohledu účastník v občanskoprávním řízení především tvrdil, že výše poplatků vyžadovaných ze strany SACEM je svévolná a nespravedlivá, a proto představuje zneužití dominantního postavení, které tato společnost zaujímá. Ve skutečnosti jsou tyto poplatky značně vyšší než ty, které jsou uplatňovány v ostatních členských státech, a navíc nemají sazby uplatňované vůči provozovatelům diskoték žádnou souvislost se sazbami uplatňovanými vůči jiným velkým uživatelům nahrané hudby, jako je televize a rozhlas.

⁵ Dále tvrdí, že provozovatelé diskoték užívají ve značné míře hudbu anglo-amerického původu, což nebylo zohledněno metodou výpočtu poplatků vymezenou ze strany SACEM a založenou na použití stanovené výše 8,25 % z obrátu včetně DPH dotčených diskoték. Ve skutečnosti musí provozovatelé platit tyto velmi vysoké poplatky, aby měli přístup k celému repertoáru SACEM, ačkoliv mají zájem pouze o jeho část; SACEM jim vždy odmítla udělit přístup k určité části repertoáru a neměli ani možnost se obrátit přímo na společnosti spravující autorská práva v jiných zemích, jelikož tyto společnosti jsou prostřednictvím „smluv o vzájemném zastoupení“ spojeny se SACEM a odmítají z tohoto důvodu udělovat přímý přístup ke svým repertoárům.

⁶ Odvolací soud především konstatoval, že činnost SACEM se rozprostírá na celém území Francie, které představuje podstatnou část společného trhu, a že chování, které je této společnosti vytýkáno, může mít dopad na obchod mezi členskými státy. Dále usoudil, že SACEM zaujímá dominantní postavení na území Francie, jelikož má ne-li právní, pak alespoň faktický absolutní monopol na správu práv svých členů, a protože obdržela pověření od svých zahraničních partnerů pro správu jejich repertoárů hudebních děl ve Francii za stejných podmínek jako svého vlastního repertoáru. Cour d'appel nakonec podotkl, že je nepopíratelné, že i když toto pověření není výlučné, žádný francouzský provozovatel diskotéky nebo jakýkoliv jiný podnik nemůže vstoupit do přímých smluvních vztahů se zahraniční společností spravující autorská práva.

⁷ Vzhledem k těmto úvahám předložil cour d'appel pět následujících předběžných otázek:

- 1) Je výše poplatku či kumulovaných poplatků stanovených ze strany SACEM, která zaujímá dominantní postavení na podstatné části společného trhu a ve Francii je faktickým monopoem pro správu autorských práv a vybírání poplatků, které s nimi souvisejí, slučitelná s ustanoveními článku 86 Římské smlouvy, nebo naopak

představuje nekalé a omezující jednání z důvodu vynucování nerovných a smluvně neupravitelných podmínek?

- 2) Představuje organizace faktického monopolu prostřednictvím souboru smluv o vzájemném zastoupení ve většině zemí Společenství, která umožňuje podniku spravujícímu autorská práva, z nichž vybírá poplatky na území členského státu, aby svévolným a diskriminujícím způsobem stanovil výši poplatků tak, že zabrání uživatelům v možnosti vybrat si díla zahraničních autorů bez povinnosti zaplatit poplatek za repertoár kontrolovaný společností spravující autorská práva v dotyčném členském státě, jednání ve vzájemné shodě neslučitelné s ustanoveními čl. 85 odst. 1 Římské smlouvy, což ve svém důsledku vede ke zneužití dominantního postavení ve smyslu článku 86 této smlouvy?
- 3) Má být článek 86 Římské smlouvy vykládán v tom smyslu, že za „nerovnou obchodní podmínku“ je považována skutečnost, když podnik spravující autorská práva a vybírající poplatky za ně, který zaujímá dominantní postavení na podstatné části společného trhu a který je prostřednictvím smluv o vzájemném zastoupení spojen s podobnými podniky v jiných zemích EHS, stanoví základ pro výpočet a výši poplatku, který je několikrát vyšší než poplatek vybíraný všemi společnostmi spravujícími autorská práva v členských zemích EHS, bez objektivně ospravedlnitelného důvodu a bez návaznosti na částky přerozdělené autorům, takže poplatek je nepřiměřený vzhledem k ekonomické hodnotě poskytnuté služby?
- 4) Lze mít za to, že účelem nebo alespoň důsledkem odmítání přístupu uživatelů zvukových nahrávek ze strany společnosti autorů a vydavatelů ve faktickém monopolním postavení na území jednoho členského státu výhradně k zahraničnímu repertoáru, který zastupuje, čímž rozděluje daný trh, je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1?
- 5) Vzhledem ke skutečnosti, že Soudní dvůr již rozhodl, že zpřístupnění gramofonové desky nebo knihy veřejnosti je neoddělitelné od oběhu fyzického nosiče díla, což má za následek vyčerpání práva na poplatek, a navzdory zaplacení ceny gramofonové desky ze strany kupce ve prospěch vydavatele desky, ve které je zahrnut poplatek za užití díla, je použití vnitrostátní právní úpravy, která považuje reprodukci prostřednictvím zvukové nahrávky za protiprávní, pokud nejsou vnitrostátnímu podniku spravujícímu autorská práva, který zaujímá faktické monopolní postavení, zaplacený poplatky za veřejné provozování, které tento podnik stanoví, slučitelné s články 30 a 59 Smlouvy, pokud jsou tyto poplatky protiprávní a diskriminující a pokud jejich výše není stanovena samými autory a/nebo by nebyla taková, s níž by mohly souhlasit přímo zahraniční společnosti spravující autorská práva, které je zastupují?

⁸ Pro podrobnější popis skutkových okolností a řízení, francouzské právní úpravy autorského práva a písemných vyjádření předložených Soudnímu dvoru se odkazuje na zprávu k jednání. Tyto údaje ze spisu jsou dále převzaty pouze v míře nezbytné pro úvahy Soudního dvora.

⁹ Je na místě posoudit nejdříve pátou otázku týkající se článků 30 a 59 Smlouvy, následně druhou a čtvrtou otázku týkající se článku 85 a nakonec výklad článku 86, který je předmětem první a třetí otázky.

K páté otázce (články 30 a 59)

¹⁰ Pátá otázka představuje dva odlišné problémy: za prvé problém, zda články 30 a 59 Smlouvy brání použití vnitrostátní právní úpravy, která za porušení autorského práva považuje veřejné provozování hudebních děl na zvukových nosičích bez zaplacení poplatků, i když autorovi již byly poplatky za reprodukci díla zaplacený v jiném státě, a za druhé problém vlivu dotčených poplatků na odpověď na tuto otázku.

¹¹ Je zapotřebí nejdříve připomenout, že podle rozsudku ze dne 20. ledna 1981 (Musikvertrieb Membran, 55 a 57/80, Recueil, s. 147) se společnost spravující autorská práva, jednající jménem majitele autorského práva nebo držitele jeho licence nemůže odvolávat na výlučné právo užívání spojené s autorským právem při zabráňování či omezování dovozu zvukových nosičů, které byly právoplatně uvedeny na trh jiného členského státu samotným majitelem práva nebo s jeho souhlasem. Ve skutečnosti nemůže žádné ustanovení vnitrostátní právní úpravy umožnit podniku, jemuž byla svěřena správa autorských práv a který zaujímá faktické monopolní postavení na území členského státu, aby vybíral poplatek u výrobků z jiného členského státu, kde byly tyto výrobky uvedeny na trh majitelem autorského práva nebo s jeho souhlasem, a aby takto zavedl poplatek za dovoz zvukových nosičů, které se již volně pohybují na společném trhu v důsledku překročení vnitřní hranice.

¹² Je třeba dále podotknout, že problémy, které představuje dodržování autorského práva týkající se hudebních děl zpřístupněných veřejnosti prostřednictvím jejich provozování vzhledem k požadavkům Smlouvy, nejsou totožné s problémy, které se týkají případů, kdy je zpřístupnění díla veřejnosti neoddělitelné s pohybem fyzického nosiče díla. V prvním případě má majitel autorského práva a jeho právní nástupci legitimní zájem na účtování poplatků plynoucích z povolení provozování díla na základě skutečného či pravděpodobného počtu provozování, jak Soudní dvůr konstatoval ve svém rozsudku ze dne 18. března 1980 (Coditel, 62/79, Recueil, s. 881).

¹³ Je pravda, že v rámci projednávané věci vyvstává otázka rozlišování mezi těmito dvěma režimy do té míry, do jaké jsou zvukové nosiče na jedné straně výrobky, na které se vztahují ustanovení týkající se volného pohybu zboží v článku 30 a následujících Smlouvy, ale na straně druhé mohou být použity pro veřejné provozování dotčeného hudebního díla. V takové situaci musí být střet požadavků vyplývajících z volného pohybu zboží a volného pohybu služeb a požadavků spojených s dodržováním autorských práv vyřešen takovým způsobem, aby majitelé autorských práv a společnosti, které jsou jimi zmocněny, mohly využít svých výlučných práv pro požadování platby poplatků v případě veřejného provozování hudby nahrané na zvukovém nosiči, i když prodej tohoto nosiče nemůže zapříčinit vybírání jakéhokoliv poplatku v zemi, ve které dochází k veřejnému provozování.

¹⁴ Co se týče nekalé či diskriminující povahy výše poplatku, tato výše, kterou stanoví autonomním způsobem SACEM, musí být posuzována z pohledu pravidel hospodářské soutěže v člancích 85 a 86. Výše poplatku není zohledňována při posuzování slučitelnosti dotčené vnitrostátní právní úpravy s články 30 a 59 Smlouvy.

¹⁵ Proto je zapotřebí odpovědět na pátou otázku tak, že články 30 a 59 Smlouvy musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání použití vnitrostátní právní úpravy, která za porušení autorského práva považuje veřejné provozování hudebních děl na

zvukových nosičích bez zaplacení poplatků, i když poplatky za reprodukci díla již byly autorovi zaplacený v jiném státě.

Ke druhé a čtvrté otázce (článek 85)

¹⁶ Předmětem druhé otázky je jednání vnitrostátních společností spravujících autorská práva jednotlivých členských států v rámci jejich vzájemných vztahů. Týká se na jedné straně organizace sítě smluv o vzájemném zastoupení ze strany těchto společností a na straně druhé jednání těchto společností, kterým společně odmítají jakýkoliv přístup ke svým repertoárům ze strany uživatelů usazených v jiných členských státech.

¹⁷ Co se týče prvního bodu, je zapotřebí nejdříve upřesnit, že jak vyplývá ze spisu, je takovou „smlouvou o vzájemném zastoupení“, na jakou odkazuje vnitrostátní soud, nutno rozumět smlouvu mezi dvěma vnitrostátními společnostmi spravujícími autorská práva v hudební oblasti, prostřednictvím které si společnosti navzájem poskytují právo udělovat na svém příslušném území povolení vyžadovaná pro jakékoliv veřejné provozování hudebních děl chráněných autorskými právy členů ostatních společností a podřídit tato povolení určitým podmínkám v souladu se zákony platnými na dotčeném území. Tyto podmínky zahrnují zejména platbu poplatků, jejichž vybírání je prováděno zmocněnou společností na účet druhé společnosti. Tato smlouva upřesňuje, že každá společnost bude uplatňovat, co se týče děl z repertoáru druhé společnosti, stejné sazby, metody a prostředky vybírání a přerozdělování poplatků jako ty, které uplatňuje vůči dílům ze svého vlastního repertoáru.

¹⁸ Je zapotřebí dále připomenout, že podle příslušných mezinárodních úmluv v oblasti autorského práva mají majitelé autorských práv uznání podle právní úpravy smluvního státu na území jakéhokoliv jiného členského státu právo na stejnou ochranu proti porušení těchto práv a stejné možnosti nápravy takového stavu jako občané tohoto druhého státu.

¹⁹ Za těchto podmínek se zdá, že smlouvy o vzájemném zastoupení mezi společnostmi spravujícími autorská práva mají dvojí cíl: na jedné straně podřizují veškerá chráněná hudební díla bez ohledu na jejich původ stejným podmínkám pro uživatele usazené ve stejném státě v souladu se zásadou nediskriminace stanovenou mezinárodními úmluvami v oblasti autorských práv a na straně druhé umožňují společnostem spravujícím autorská práva využít za účelem ochrany jejich repertoáru v jiném státě organizaci zavedenou společností spravující autorská práva, která v rámci této organizace provozuje své činnosti, bez toho, aby musela připojit k této organizaci svou vlastní síť kontaktů s uživateli a s vlastními místními kontrolními činnostmi.

²⁰ Z těchto úvah vyplývá, že dotyčné smlouvy o vzájemném zastoupení jsou smlouvy o poskytování služeb, které samy o sobě neomezují hospodářskou soutěž takovým způsobem, aby spadaly do působnosti zákazu stanoveného čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Situace by se mohla změnit, pokud by tyto smlouvy o poskytování služeb zaváděly výlučnost v tom smyslu, že společnosti spravující autorská práva by se zavázaly neumožnit přímý přístup k jejich repertoáru uživatelům hudebních nahrávek usazených v zahraničí; ze spisu nicméně vyplývá, že tento druh klauzulí o výlučnosti, který se v minulosti vyskytoval ve smlouvách o vzájemném zastoupení, byl zrušen na žádost Soudního dvora.

²¹ Komise nicméně poukazuje na to, že důsledkem vypuštění této klauzule výlučnosti ze smluv nebyla změna chování společností spravujících autorská práva, jelikož tyto

společnosti odmítají udělovat povolení či svěřovat svůj repertoár do zahraničí jiné společnosti než té, která je usazena na dotčeném území. Toto tvrzení vede k posouzení druhého problému vzneseného předběžnou otázkou, tj. zda si společnosti spravující autorská práva neponechaly svoji výlučnost prostřednictvím jednání ve vzájemné shodě.

22 V tomto ohledu Komise a SACEM tvrdí, že společnosti spravující autorská práva nemají žádný zájem užívat jinou metodu než metodu zmocnění společnosti usazené na dotčeném území a že se za těchto podmínek nejeví jako realistické považovat odmítání společností spravujících autorská práva udělovat zahraničním uživatelům přímý přístup ke svému repertoáru za jednání ve vzájemné shodě. I když provozovatelé diskoték uznávají skutečnost, že zahraniční společnosti svěřují správu svého repertoáru SACEM, jelikož by bylo příliš obtížné zavést ve Francii systém přímého vybírání poplatků, jsou toho názoru, že tyto společnosti se v tomto ohledu navzájem dohodly. Na podporu tohoto tvrzení se odkazují na dopisy, které francouzští uživatelé obdrželi ze strany různých zahraničních společností spravujících autorská práva a ve kterých jim tyto společnosti odmítly udělit přímý přístup k repertoáru za obdobných podmínek.

23 Je zapotřebí poznamenat, že ujednání mezi vnitrostátními společnostmi spravujícími autorská práva, jejichž důsledkem je systematické odmítání udělit zahraničním uživatelům přímý přístup ke svému repertoáru, musí být považována za jednání ve vzájemné shodě omezující hospodářskou soutěž a schopná ovlivnit obchod mezi členskými státy.

24 Jak Soudní dvůr stanovil ve svém rozsudku ze dne 14. července 1972 (Imperial Chemical Industries, 48/69, Recueil, s. 619), pouhé souběžné chování může za určitých okolností představovat závažný důkaz jednání ve vzájemné shodě, pokud směřuje k podmínkám, které neodpovídají obvyklým podmínkám hospodářské soutěže. Nicméně jednání ve vzájemné shodě této povahy nelze předpokládat v případě, kdy souběžné chování může být vysvětleno jinými důvody než existencí jednání ve vzájemné shodě. Tak by tomu mohlo být, kdyby společnosti spravující autorská práva z ostatních členských států byly nuceny v případě přímého přístupu ke svému repertoáru organizovat svůj vlastní systém správy a kontroly na jiném území.

25 Otázka, zda skutečně došlo k jednání ve vzájemné shodě zakázanému Smlouvou, proto závisí na posouzení určitých předpokladů a zhodnocení určitých dokumentů a jiných důkazních prostředků. Na základě rozdělení pravomocí stanoveného článkem 177 Smlouvy přísluší tento úkol vnitrostátním soudům.

26 Proto je zapotřebí odpovědět na druhou předběžnou otázku tak, že článek 85 musí být vykládán v tom smyslu, že zakazuje jakékoliv jednání ve vzájemné shodě mezi vnitrostátními společnostmi spravujícími autorská práva z členských států, jejichž předmětem či následkem je to, že každá společnost odmítá uživatelům usazeným v jiném členském státě přímý přístup ke svému repertoáru. Náleží vnitrostátním soudům, aby určily, zda v tomto ohledu skutečně došlo k jednání ve vzájemné shodě mezi těmito společnostmi.

27 Čtvrtá otázka se týká odlišného problému, a to problému odmítání společností spravujících autorská práva udělit uživatelům usazeným na území, kde má tato společnost sídlo, povolení pro veřejné provozování hudebních děl, které by bylo

omezené pouze na zahraniční repertoár, který tato společnost zastupuje na dotyčném území.

28 Ze spisu vyplývá, že v minulosti usilovali provozovatelé francouzských diskoték o přístup k určitým zahraničním repertoárům spravovaným SACEM, zvláště k americkým a britským repertoárům, nebo alespoň o přístup k určitým kategoriím hudebních děl, které jsou zvláště vhodné pro provozování v diskotékách a v zásadě pocházejí ze zahraničí. Jelikož SACEM vždy odmítla udělit povolení použít část repertoáru, provozovatelé diskoték museli platit vysoké poplatky odpovídající použití celého tohoto repertoáru, i když provozovali pouze jeho část.

29 Vláda Francouzské republiky a Komise obrací pozornost Soudního dvora na praktické problémy, které by byly způsobeny rozdělením obecného repertoáru do různých obchodně založených podskupin. Na jedné straně by provozovatelé ztratili výhodu naprosté volnosti ve výběru hudebních děl, které provozují, a na druhé straně by diferenciací mezi chráněnými hudebními díly, jejichž provozování by bylo či nebylo povoleno, mohla vést ke zvýšenému dohledu a zapříčinila by tak vyšší náklady na straně uživatelů hudby.

30 Je namístě připomenout, že se Soudní dvůr již ve svém rozsudku ze dne 21. března 1974 (BRT II, 127/73, Recueil, s. 313) vyjádřil ohledně obecné povahy smluv uzavřených mezi vnitrostátní společnostmi spravující autorská práva a jejichmi individuálními členy a ohledně slučitelnosti kroků v tomto ohledu s článkem 86 Smlouvy. Nicméně v projednávaném případě se jedná o obecnou povahu smluv uzavřených mezi společnostmi a určitou kategorií uživatelů nahrané hudby a o slučitelnost takovýchto smluv s článkem 85.

31 V tomto ohledu je zapotřebí nejprve konstatovat, že společnosti spravující autorská práva sledují legitimní cíl, pokud usilují o ochranu práv a zájmů svých členů vůči uživatelům nahrané hudby. Smlouvy uzavřené v tomto ohledu s uživateli mohou být považovány za omezující hospodářskou soutěž ve smyslu článku 85 pouze tehdy, pokud sporné jednání překročí hranice toho, co je nutné pro dosažení tohoto cíle. To by se mohlo stát, pokud by přímý přístup k podskupině tak, jak doporučují provozovatelé diskoték, mohl zcela zachovat zájmy autorů, skladatelů a vydavatelů hudby bez toho, aby se tím zvýšily náklady spojené se správou smluv a dohledem nad užíváním chráněných hudebních děl.

32 Výsledek tohoto posouzení se může lišit od jednoho členského státu k druhému. Vnitrostátnímu soudu náleží, aby v každém konkrétním případě provedl potřebná skutková zjištění.

33 Proto je namístě odpovědět na čtvrtou otázku tak, že předmětem ani důsledkem skutečnosti, že vnitrostátní společnost spravující autorská práva v hudební oblasti odmítá uživatelům nahrané hudby udělovat přístup pouze k zahraničnímu repertoáru, který zastupuje, není omezení hospodářské soutěže na společném trhu, ledaže by přístup k jedné části chráněného repertoáru mohl zcela zachovat zájmy autorů, skladatelů a vydavatelů hudby bez toho, aby se tím zvýšily náklady spojené se správou smluv a dohledem nad užíváním chráněných hudebních děl.

K první a třetí otázce (článek 86)

34 Je zapotřebí nejprve poznamenat, že podle samotného znění článku 86 jakékoliv stanovení nerovných obchodních podmínek podnikem v dominantním postavení představuje zneužití tohoto postavení.

- 35 Předmětem první otázky je to, jaká kritéria musí být použita, aby se stanovilo, zda vnitrostátní společnost spravující autorská práva, která se nachází v dominantním postavení na podstatné části společného trhu, stanoví nerovné obchodní podmínky; zdůrazňuje skutečnost, že o těchto podmínkách nelze jednat a že jsou nerovné. Předmětem třetí otázky je přesněji to, zda odpověď na první otázku může být založena na kritériu, které vyzdvihli provozovatelé diskoték a které je uvedeno ve znění otázky, tj. vztah mezi výší poplatku ve Francii a výší poplatku uplatňovanou společnostmi spravujícími autorská práva z jiných členských států.
- 36 V tomto ohledu SACEM tvrdí, že metody užití v jednotlivých členských státech ke stanovení základu pro výpočet výše poplatku jsou odlišné, jelikož poplatky účtované na základě obratu diskotéky, jak je tomu ve Francii, nejsou srovnatelné s poplatky stanovenými v závislosti na ploše dotčeného zařízení, jak je tomu v jiných členských státech. Pokud by bylo možné neutralizovat tyto metodické rozdíly prostřednictvím srovnávací analýzy založené na stejných kritériích, došlo by se k závěru, že rozdíly mezi členskými státy, co se týče výše poplatků, nejsou tak významné.
- 37 Tato tvrzení nebyla zpochybněna pouze provozovateli diskoték, ale i Komisí. Ta uvedla, že v rámci vyšetřování, které vede ohledně poplatků vybíraných ze strany SACEM od provozovatelů francouzských diskoték, požádala všechny vnitrostátní společnosti spravující autorská práva v hudební oblasti ve Společenství, aby ji informovaly o poplatcích účtovaných typové diskotéce se stanovenými vlastnostmi, co se týče počtu míst, plochy, otevírací doby, povahy umístění, vstupného, ceny nejžádanějších jídel a nápojů a výše ročních příjmů včetně daní. Komise uznává, že tato srovnávací metoda nezohledňuje značné rozdíly, které mohou existovat v jednotlivých členských státech, co se týče návštěvnosti diskoték, a které závisí na různých faktorech jako podnebí, společenské zvyky a historické tradice. Nicméně skutečnost, že výše poplatku odpovídá mnohonásobku poplatku vybíraného v ostatních členských státech, může prokázat nespravedlivou povahu tohoto poplatku, a k takovému zjištění vedlo i vyšetřování prováděné Komisí.
- 38 Je namístě podotknout, že pokud podnik v dominantním postavení stanoví sazby za jím poskytované služby, které jsou značně vyšší než ty, které jsou uplatňované v ostatních členských státech, a pokud bylo srovnání výše sazeb provedeno na jednotném základě, musí být tento rozdíl považován za důkaz zneužití dominantního postavení. V tom případě náleží dotčenému podniku, aby odůvodnil tento rozdíl na základě objektivních odlišností mezi situací v dotčeném členském státě a situací převažující v ostatních členských státech.
- 39 V tomto ohledu SACEM uvedla určité okolnosti, aby odůvodnila tento rozdíl. Odkázala na vysoké ceny uplatňované provozovateli diskoték ve Francii, na tradičně vysokou úroveň ochrany zajištěné autorským právem ve Francii a na zvláštnosti francouzské právní úpravy, podle které nepodléhá provozování nahraných hudebních děl pouze poplatku za provozování, ale rovněž i poplatku v rámci práva mechanické reprodukce.
- 40 Nicméně je namístě podotknout, že okolnosti této povahy nemohou vysvětlit značný rozdíl mezi výšemi poplatků stanovovaných v jednotlivých členských státech. Vysoká úroveň cen uplatňovaných provozovateli diskoték v určitém členském státě, i když by byla opodstatněná, může být výsledkem různých faktorů, jedním z nichž může na oplátku být výše poplatků za provozování nahrané hudby. Co se týče úrovně ochrany zajišťované vnitrostátní právní úpravou, je nutné podotknout, že autorské právo týkající se hudebních děl obecně zahrnuje právo na provozování a právo na

reprodukcí a že okolnost, že „poplatek za dodatkové právo reprodukce“ je v některých členských státech včetně Francie vybírán v případě veřejného provozování, neznamená, že výše ochrany je odlišná. Ve skutečnosti, jak Soudní dvůr stanovil v rozsudku ze dne 9. dubna 1987 (Basset, 402/85, Recueil, s. 1747), na dodatkové právo mechanické reprodukce může být nahlíženo, pokud se odhlédne od pojetí používaných právní úpravou a praxí ve Francii, jako na součást odměny za autorské právo za veřejné provozování nahraného hudebního díla, a proto tento poplatek plní obdobnou funkci jako poplatek za provozování vybíraný při téže příležitosti v jiném členském státě.

41 SACEM dále tvrdí, že zvyklosti ve vybírání poplatků jsou odlišné v tom, že určité společnosti spravující autorská práva v členských státech netrvají na vybírání nevýznamných poplatků od drobných uživatelů ve své zemi, jako jsou provozovatelé diskoték, organizátoři plesů a vlastníci kaváren. Ve Francii se vyvinula opačná tradice, jelikož autoři si přejí naprosté dodržování svých práv.

42 Takovýto argument nelze přijmout. Ze spisu ve skutečnosti vyplývá, že nejvýraznější rozdíly mezi společnostmi spravujícími autorská práva v jednotlivých členských státech spočívají v úrovni provozních nákladů. Pokud, jak tomu nasvědčují určité informace ve spisu věci v původním řízení, je počet pracovníků takovéto společnosti výrazněji vyšší než počet pracovníků v obdobných společnostech v jiných členských státech a navíc pokud je podíl příjmů, které směřují na pokrytí nákladů na vybírání, správu a přerozdělování poplatků spíše než na platby majitelům autorských práv, značně vyšší, nelze vyloučit, že to je právě nedostatek hospodářské soutěže na dotčeném trhu, který může vysvětlit přebujelý administrativní aparát a tím i vysokou úroveň poplatků.

43 Je proto zapotřebí dojít k závěru, že porovnání se situací v ostatních členských státech může poskytnout užitečné informace, co se týče eventuálního zneužití dominantního postavení vnitrostátní společnosti spravující autorská práva. Z toho důvodu musí být na třetí předběžnou otázku odpovězeno kladně.

44 Argumenty předložené před Soudním dvorem provozovateli diskoték a SACEM se rovněž týkaly jiných kritérií, které nebyly zmíněny v předběžných otázkách a které mohou prokázat nespravedlivou povahu sporné výše poplatků. Provozovatelé diskoték poukázali na rozdíl mezi výší poplatku uplatňované vůči diskotékám a výší poplatku stanovené pro jiné významné uživatele nahrané hudby, jako je rozhlas a televize. Nicméně nepředložili žádný návrh, jak stanovit vhodnou metodu spolehlivého srovnání na jednotném základě, a Komise ani dotčené vlády se k tomuto bodu nevyjádřily. Za těchto podmínek Soudní dvůr nemůže posoudit toto kritérium v rámci daného řízení o předběžné otázce.

45 Dalším problémem, na který bylo poukázáno, je otázka, zda obecná nebo paušální povaha poplatku by neměla být vzata v úvahu při posuzování nerovné povahy výše poplatku ve smyslu článku 86. V tomto ohledu stačí pro odpověď na čtvrtou otázku odkázat se na výše zmíněné úvahy. Ve skutečnosti může být obecná povaha poplatku zohledněna ve smyslu zákazu stanoveného v článku 86 pouze tehdy, pokud jiné metody mohou dosáhnout stejného legitimního cíle, jímž je ochrana zájmů autorů, skladatelů a vydavatelů hudby bez toho, aby se tím zvýšily náklady spojené se správou smluv a dohledem nad užíváním chráněných hudebních děl.

46 Vzhledem ke všemu, co bylo výše uvedeno, je zapotřebí odpovědět na první a třetí otázku tak, že článek 86 Smlouvy musí být vykládán v tom smyslu, že vnitrostátní

společnost spravující autorská práva, nacházející se v dominantním postavení na podstatné části společného trhu vynucuje nerovné obchodní podmínky, pokud jsou poplatky, které uplatňuje vůči diskotékám, výrazně vyšší než poplatky uplatňované v ostatních členských státech a srovnání sazeb proběhlo na jednotném základě. Jinak by tomu bylo v případě, kdyby společnost spravující autorská práva mohla odůvodnit takovýto rozdíl objektivními a relevantními rozdíly mezi správou autorských práv v dotčeném členském státě a v ostatních členských státech.

K nákladům řízení

⁴⁷ Výdaje vzniklé francouzské, italské a řecké vládě, jakož i Komisi, které předložily Soudnímu dvoru vyjádření, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR,

o otázkách, které mu předložil cour d'appel v Aix-en-Provence rozsudkem ze dne 2. prosince 1987, rozhodl takto:

- 1) **Články 30 a 59 Smlouvy o EHS musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání použití vnitrostátní právní úpravy, která za porušení autorského práva považuje veřejné provozování hudebních děl prostřednictvím zvukových nosičů bez zaplacení poplatků, i když autorovi již byly poplatky za reprodukci díla zaplaceny v jiném členském státě.**
- 2) **Článek 85 Smlouvy o EHS musí být vykládán v tom smyslu, že zakazuje jakékoliv jednání ve vzájemné shodě mezi vnitrostátními společnostmi spravujícími autorská práva v členských státech, jehož předmětem nebo důsledkem je to, že každá společnost odmítá přímý přístup ke svému repertoáru uživatelům usazeným v jiném členském státě. Náleží vnitrostátním soudům, aby určily, zda skutečně došlo k jednání ve vzájemné shodě mezi těmito společnostmi.**
- 3) **Předmětem ani důsledkem skutečnosti, že vnitrostátní společnost spravující autorská práva v hudební oblasti odmítá uživatelům nahrané hudby udělovat přístup pouze k zahraničnímu repertoáru, který zastupuje, není omezení hospodářské soutěže na společném trhu, ledaže by přístup k jedné části chráněného repertoáru mohl zcela zachovat zájmy autorů, skladatelů a vydavatelů hudby bez toho, aby se tím zvýšily náklady spojené se správou smluv a dohledem nad užíváním chráněných hudebních děl.**
- 4) **Článek 86 Smlouvy o EHS musí být vykládán v tom smyslu, že vnitrostátní společnost spravující autorská práva nacházející se v dominantním postavení na podstatné části společného trhu vynucuje nerovné obchodní podmínky, pokud jsou poplatky, které uplatňuje vůči diskotékám, výrazně vyšší než poplatky uplatňované v ostatních členských státech a srovnání sazeb proběhlo na jednotném základě. Jinak by tomu bylo v případě, kdyby společnost spravující autorská práva mohla odůvodnit takovýto rozdíl objektivními a relevantními rozdíly mezi správou autorských práv v dotčeném členském státě a v ostatních členských státech.**